

Protokol

Litteraturstudie: Brugen af digitale læremidler i danskfaget

Forskningsspørgsmål:

Forskningsoversigten tager udgangspunkt i følgende overordnede forskningsspørgsmål:

- Hvad ved vi fra eksisterende forskning om brugen af digitale læremidler i forbindelse med danskundervisning/modersmålsundervisning?

Derudover fokuseres der på følgende spørgsmål:

- Hvilke typer af digitale læremidler indgår i studierne?
- Hvilke fagdidaktiske potentialer og udfordringer relaterer studierne til brugen af digitale læremidler?
- Hvilke områder er henholdsvis belyste og underbelyste i forskningslitteraturen?

Definitioner og afgrænsninger

Litteraturstudiet begrænses i forhold til tre områder. For det første fokuseres kun på empiriske studier, der undersøger *brugen* af digitale læremidler. Dvs. der inkluderes kun studier, der undersøger læremidlernes anvendelse i undervisningspraksis. Der foretages dog ikke begrænsninger ift. studiernes metodiske design eller teoretiske afsæt, og litteraturstudiet inkluderer derfor alle typer af kvalitative og kvantitative undersøgelser. For det andet fokuseres der kun på brugen af digitale læremidler i forbindelse med danskundervisning/modersmålsundervisning. Dette valg skyldes dels, at der til diskussionen af læremidler gælder specifikt fagdidaktiske spørgsmål, som er relateret til de enkelte fags indholdsområder, og dels at danskundervisningen/modersmålsundervisningen fylder meget i grundskolen. For det tredje fokuseres der kun på digitale læremidler, da disse typer af læremidler er i kraftig vækst, og i kraft af sit digitale format medfører de desuden særlige didaktiske spørgsmål og problemstillinger. Med begrebet 'læremiddel' inkluderer vi både didaktiske, funktionelle og semantiske læremidler.

Litteraturstudiets formål

Formålet med litteraturstudiet er:

- At skabe et overblik over eksisterende studier, der undersøger brugen af digitale læremidler i danskundervisningen.
- At give et indblik i, hvilke typer af digitale læremidler der indgår i studierne.
- At kaste lys over de områder, som er henholdsvis belyste og underbelyste i forskningslitteraturen mhp. at diskutere implikationerne for didaktisk forskning og teoriudvikling.
- At give et overblik over de didaktiske potentialer og udfordringer, som forskningslitteraturen knytter til brugen af digitale læremidler mhp. at diskutere implikationerne for lærernes praksis i grundskolen.

Litteraturstudiets design

Der gennemføres to parallelle søgeprocesser. Den ene søgning er på engelsk og afsøger bredt den internationale forskningslitteratur, mens den anden anvender en søgestreng på tre af de skandinaviske sprog (dansk, norsk, svensk) og søger efter specifikt skandinaviske studier.

Litteraturstudiet baserer sig på følgende principper:

1. Der søges udelukkende efter udgivelser publiceret på engelsk, dansk, norsk eller svensk.
2. Der søges som udgangspunkt kun på artikler, der har været underlagt peer review. I enkelte tilfælde har vi inkluderet studier, hvor det ikke fremgår tydeligt, om studiet er peer reviewed eller ej. Dette gælder særligt forskningsrapporter, hvor der ikke er fast tradition for peer review.
3. Der søges primært efter studier, der omhandler grundskolen. Dog ekskluderes studier ikke, der omhandler gymnasiet, pga. sammenfald med det amerikanske K-12.

De engelsksprogede litteratursøgninger er i følgende databaser: ERIC, British Education Index, Education Research Complete, De skandinaviske søgninger er foretaget i disse databaser: Bibliotek.dk (DK), Forskningsdatabasen (DK), ORIA (NO), Norart (NO), Christin (NO), Libris (SE), DIVA (SE), Swepub (SE). Eftersom læremiddelområdet er et komplekst og sammensat forskningsfelt, er det ikke muligt at lave fyldestgørende databasesøgninger, som afdækker hele området. Derfor har vi efter at have screenet studierne fra databasesøgningerne gennemgået

referencer fra tre tidligere reviews, og vi har desuden lavet forespørgsler gennem et relevant fagligt netværk. Vi har gennemgået referencer fra følgende tre reviews:

- Elf, N. F., Hanghøj, T., Skaard, H. & Erixon, P.-O. (2015). Technology in L1: A Review of Empirical Research Projects in Scandinavia 1992-2014. *L1 - Educational Studies in Language and Literature*, 15, Special Issue, 1-88.
- Elf, N., Hilje, Ø., Olin-Scheller, C. & Slotte, A. (2018). Nordisk status og forskningsperspektiver i L1: Multimodalitet i styredokumenter og klasserumspraksis. I. Rogne, M. & Waage, L. R. (red.). *Multimodalitet i skole- og fritidstekstar* (s. 71-104). Bergen: Fagbokforlaget.
- Knudsen, S. V. (red.) (2011). *Internasjonal forskning på læremidler – en kunnskapsstatus*. Høgskolen i Vestfold.

For at begrænse antallet af studier har vi i den manuelle screeningsproces kun inkluderet studier, som er publiceret fra 2009 og fremefter.

Søgeord

Nedenstående søgestreng har været anvendt. I enkelte tilfælde har der også været søgt med forskellige kombinationer af søgeordene enkeltvis, og det har ved nogle af databaserne af tekniske årsager været nødvendigt at tilpasse søgestrengen (fx ved at udelade venstretrunkering eller enkelte ord):

Engelsk:

```
((mother tongue*) OR (native language*) OR (home language*) OR (first language*) OR L1 OR (DE "Native Language") OR (DE "Native Language Instruction")) AND (digital* OR online OR technolog* OR ICT OR electronic* OR Computer assist* ) AND (educ* OR school* OR teach* OR stud* OR pupil* OR K-12 OR (DE "Elementary Education" OR DE "Primary Education" OR DE "Elementary School Students" OR DE "Elementary Schools" OR DE "Grade 1" OR DE "Grade 2" OR DE "Grade 3" OR DE "Grade 4" OR DE "Grade 5" OR DE "Secondary Education" OR DE "Secondary School Student" OR DE "Elementary Secondary Education" OR DE "Grade 6" OR DE "Grade 7" OR DE "Grade 8" OR DE "Grade 9" OR DE "Junior High Schools" OR Primary N1 school* OR Secondary N1 school* ))
```

Dansk:

(modersmål* OR danskundervis* OR danskfag* OR dansktime*) AND (digital* OR computer* OR *teknologi* OR elektronisk* OR online* OR IT OR IKT OR online* OR Medie* OR *portal*) AND (*skole* OR *undervis* OR lær* OR *elev* OR *klasse*)

Norsk:

(Morsmåls* OR førstespråk* OR norskundervis* OR norskfag* OR norsktid*) AND (digital* OR computer* OR datamaskin* OR teknologi* OR elektronisk* OR online* OR IT OR IKT OR medie* OR *portal*) søgt med teknologiord enkeltvis AND (*skole* OR *undervis* OR lær* OR *elev* OR *klasse*)

Svensk:

(Modersmål* OR förstaspråk* OR svenskundervis* OR svenskfag* OR svensklektion* OR svenskalektion*) AND (digital* OR dator* OR (teknologi*) OR elektronisk* OR online* OR IT OR IKT OR Medie*) AND (skol* OR undervis* OR lär* OR elev* OR klass*)

Screening, herunder kriterier for inklusion og eksklusion

Litteraturstudiet har benyttet sig af følgende kriterier for henholdsvis inklusion og eksklusion af studier.

Inklusion:

- Studiet beskæftiger sig med forskningsspørgsmålet.
- Studiet er en videnskabelig publikation (oftest defineret som peer reviewed).

Eksklusion:

- Studiet er ikke publiceret på dansk, svensk, norsk eller engelsk.
- Studiet er et rent teoretisk studie.
- Studiet undersøger ikke læremidlet i brug.
- Studiet er ikke relateret til modersmålsundervisning.
- Studiet omhandler dagtilbudsområdet eller videregående uddannelse.

Kondensering

Kondenseringen af de inkluderede studier svarer på følgende spørgsmål:

- Hvilke didaktiske udfordringer og potentialer knytter studiet til anvendelsen af digitale læremidler i modersmålsundervisningen?
- Hvilke typer af læremidler indgår i studierne?
- Hvilke forskningsmetoder har studiet anvendt?

Kondenseringen refererer derfor følgende oplysninger:

- Forfatter, årstal (titel/tidsskrift/forlag?)
- Undersøgelsens metode
- Undersøgelsens formål
- Type af læremiddel (semantisk/funktionel/didaktisk + hardware/software)
- Studiets resultater og bidrag til forskningsoversigten

Litteraturstudiet

Samlet antal studier lagt ind i EPPI: 4607

Dubletter: 375

Derfor i alt 4232 studier i EPPI.

Ved at screene titel og abstract blev 3978 studier ekskluderet. 254 studier er herefter læst i fuldtekstversion. Ud af disse blev 151 ekskluderet på baggrund af ovennævnte kriterier. Forskningsoversigten er derfor baseret på i alt 103 studier.